

PISSARRA

REVISTA D'ENSENYANÇA DE LES ILLES. NÚM. 56 DESEMBRE 1990

STE

ste
CONFEDERACIÓ

Experiències didàctiques

Sindicat Treballadors de l'Ensenyança de les Illes (STEI) C/. Vinyassa, 14. Ciutat de Mallorca. Tel. 46 08 88

**DIRECCIÓ I
CONSELL DE
REDACCIÓ**

Pedro Poio Fernández
Gabriel Caldentey Ramos
Neus Santaner Pons
Gloria Fullana González
Tomàs Martínez Miró
Joan Miquel Pintado Diaz
Sebastià Serra Juan
Catalina Riutord Sbert
Carmen Pascual Alperi
Baltasar Darder i Sansó

PISSARRA
Revista periodica d'informacio de
l'ensenyanca de les Illes Balears

EDITA
Sindicat de Treballadors de l'Ensenyanca de
les Illes (STEI)

La revista no s'identifica necessàriament
amb els articles que van signats pels seus
autors

Coberta d' A. Bernabé

Dep legal 533.79 PM

**SERVEI DE LLIBRES
EXTRANGERS
LLIBRES DELS PAÏSOS
CATALANS
JOGUINES I LLIBRES
INFANTILS**

Carrer d'en Rubí, 5
Telèfon 71 38 21
07002 PALMA

ÍNDEX

Editorial	3
El programa Filosofia 6/8	4
Campanya ecologista a l'I.B. Ramon Llull	8
Curs d'iniciació a l'ornitologia	12
Projecte literari - pedagògic per als alumnes de C.O.U.	15
L'E.A.O. en les Ciències Naturals de B.U.P.	18
Eleccions Sindicals	20
Procés d'habilitació transitòria del català	22
Carta a la Consellera de Cultura. Educació i Esports	24
L'ensenyament de la nostra llengua i cultura a les Illes Pitiüses: cronica d'una situació colonial.	28
Mètodes i mitjans instructius a utilitzar dins l'aula	34

L'STEI

**US COMUNICA QUE EL SEU FAX
TÉ EL NÚMERO
77 12 00**

EDITORIAL

L'STEI RENOVA LA MAJORIA

Un cop més, l'STEI-STEs és la força majoritària a l'ensenyament.

A l'ensenyament privat, la guerra dels preavisos entre dos sindicats, que ha permès a la premsa del país estar ocupada durant tot l'estiu, també ens ha afectat, com si d'un virus contagiós es tractàs. El mal de cap i l'empatx numèric es notaren ben aviat.

PISSARRA sempre ha cregut, pobra ingènua!, que les campanyes sindicals es basaven en diferents models i propostes davant l'electorat... Això sembla no esser així a les eleccions de privada, que començaren dia 1 d'octubre i acabaran dia 15 de desembre.

L'STEI està, malgrat tot, acomplint els seus objectius, més de vuitanta delegats, la qual cosa significa un augment respecte als obtinguts a l'any 1986 (69 delegats).

Quant a les eleccions a l'ensenyament estatal, no hi ha hagut facilitats perquè tothom hi pogués participar, des del moment en què no es va acceptar la proposta de l'STEI-STEs d'una mesa per centre de treball.

L'índex de participació ha estat d'un 60,90 per cent, a l'any 1987 fou d'un 73,21.

Felicitem quatre dels cinc components de la junta electoral de zona per la seva tasca realitzada, malgrat els errors de l'Administració respecte al cens electoral, entre d'altres. Ens reiteram en la necessària modificació de la legislació referent a la composició de les juntes electorals, les quals haurien d'estar integrades per juristes, mentre que els sindicats en serien observadors.

Els resultats han confirmat i ratificat l'ampla majoria del nostre sindicat (14 delegats) i la

nostra Confederació d'STEs ha aconseguit situar-se com a la tercera força sindical a l'Estat.

Ens alegrem dels bons resultats del sindicalisme progressista.

La majoria del professorat de les Illes ha votat per:

- les transferències educatives
- el desmantellament dels parallamps radioactius
- el desplegament de la LOGSE cap al cos únic
- l'accés a la funció pública dels interins per concurs, valorant-ne l'experiència docent
- la revaloració social i econòmica de la funció docent: completar l'homologació retributiva i recuperar la pèrdua del poder adquisitiu
- la millora i racionalització dels serveis de la Direcció Provincial.

Agraïm als electors que, votant STEI-STEs, han contribuït a la consolidació i potenciació del nostre model sindical autònom i assembleari.

Perquè, a l'ensenyament, tu segueixis decidint.

P.D.: Per a completar el mapa sindical manquen les eleccions universitàries (13 de desembre), on l'STEI presenta una candidatura de persones compromeses en la recuperació de la nostra identitat cultural i nacional.

EL PROGRAMA FILOSOFIA 6/18

APLICAT A LA CLASSE DE FILOSOFIA DE 3er DE BUP

Centre: I.B. Can Peu Blanc. Sa Pobla.

Material del Programa Filosofia 6/18 emprat:

- Per als alumnes: *La descoberta de l'Aristòtil Mas*.

- Per a la professora: *Recerca filosòfica* (manual per acompanyar la descoberta...)

Nivell: 3r de BUP, classe de Filosofia.

Nombres d'alumnes: 23

Nombre de sessions setmanals: 4

Curs: 1989-90

1. INTRODUCCIÓ: motius que m'impulsaren a introduir el Programa Filosofia 6/18 a tercer de BUP.

Vaig tenir coneixement del Projecte Filosofia 6/18 el curs 1987/88, primer a través de la premsa i més tard a unes jornades d'iniciació dirigides per E. Bosch i J. de Puig al CEP de Palma.

El mateix curs 1987/88, durant el tercer trimestre, vaig experimentar el Programa amb alumnes de tercer una hora setmanal. L'experiència fou positiva i el curs 1988/89 vaig introduir el programa a les classes d'ètica de primer (dues hores per setmana). El curs 1989/90, després de confrontar les meves experiències amb els altres professors de Mallorca i de Catalunya, vaig considerar que *La descoberta de l'Aristòtil Mas* constituïa una molt bona introducció a la Filosofia per tercer de BUP.

2. procedència d'aquest treball.

El que segueix a continuació està extret de la programació del seminari de filosofia de l'I.B. Can Peu Blanc de Sa Pobla de l'octubre de 1989 i de la memòria del mateix seminari del juny de 1990. El material que va nodrir la revisió dels objectius proposats a la programació del curs 1989/90 són les notes que vaig prendre a les classes durant tot el curs, les llibretes dels alumnes i les memòries que ells redactaren com a treball de final de curs.

3. revisió dels objectius proposats a la programació.

Resulta una mica sorprenent i molt gratificant comprovar que els alumnes consideren que s'han assolit els objectius que el professor es proposà a la programació, encara que ells no en tingueren un coneixement explícit i formal. Anem a revisar un per un els objectius proposats a la programació.

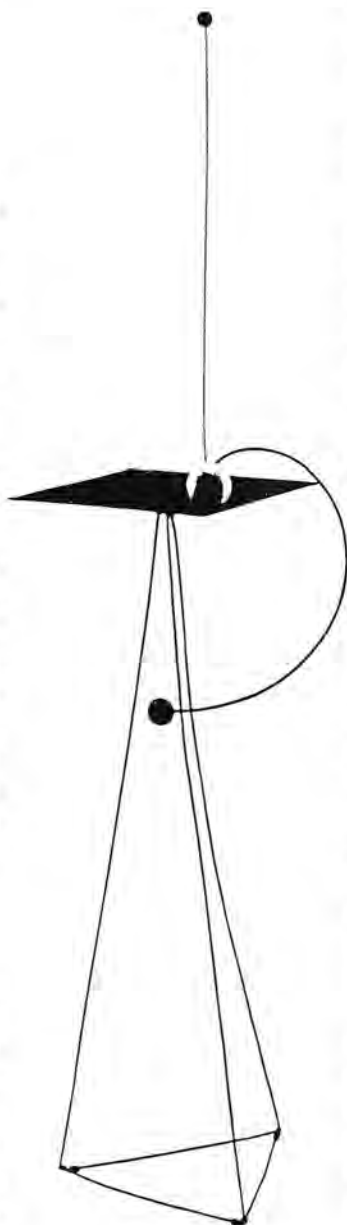
a) Adquirir una capacitat de recerca lògica des del llenguatge quotidià de l'alumne.

La intenció no era fer assimilar un llenguatge tècnic als estudiants, sinó obligar-los a esbrinar la significació del llenguatge quotidià, fer-los veure un entrellat de relacions cada cop més complexes i enriquir el propi pensament a partir de la pròpia experiència i de l'experiència dels altres.

En començar el curs els alumnes es quedaren sorpresos per la senzillesa del llibre *La descoberta de l'Aristòtil Mas* i l'aparent simplicitat dels temes que s'hi presentaven. A poc a poc s'han adonat que les situacions més quotidianes donen lloc a problemes filosòfics. «Hem après a pensar sobre coses que ens pareixen molt simples» (M. Tauler)¹. «Crec que el que hem fet durant aquest curs, però absolutament tot, ens ha servit per alguna cosa: aprendre a pensar. Tal vegada sembla una beneitura, o no sigui el que la professora s'havia proposat, però la realitat és aquesta» (J.A. Gost).

b) Clarificar l'ús de conceptes, de llarga tradició filosòfica, com realitat, veritat, felicitat, llibertat, etc.

Seguint el fil que ens marcava el llibre de Lipman, i sense perdre de vista que l'eix del curs era la lògica, han sortit els grans temes de la Filosofia, de forma no sistemàtica, però tampoc anàrquica. En aquest sentit vaig haver de salvar una dificultat important: provocar i propiciar l'espontaneï-

¹ Els noms que hi figuren entre parentesi corresponen als alumnes, les memòries dels quals m'han servit per elaborar aquest treball.

tat dels alumnes en el plantejament dels temes i conduir-los amb l'art suficient perquè la classe no es convertís en una tertúlia de cafè. Al final he comprovat que els alumnes han pres consciència que el curs ha constituït una unitat, cosa que mai no havia aconseguit amb un mètode tradicional. Crec que són significatives aquestes expressions:

«Un dels temes més presents ha estat la lògica aristotèlica, que en certa manera omplia la nostra segona plana del quadern i que ara es pot dir que dona punt i final a la Filosofia» (M. Carbonell).

«Aquest curs han sortit molts i variats temes, però a la vegada tots relacionats» (M. A. Cladera).

«Bàsicament hem fet problemes de lògica: estandardització, assumpcions, ambigüitat, inferències, sil·logismes, etc. Tot això eren exercicis que primerament no sabíem perquè els fèiem, però a poc a poc ens hem adonat de que tot el que fèiem era lògica» (F. Dalmau).

«Altres temes a tractar foren la intel·ligència, el coneixement, el llenguatge, la cultura, etc.» (M. Carbonell).

«Ara ve el més difícil: els pensaments, el llenguatge i una sèrie de coses molt, molt interessants» (P. Seguí).

c) «Descobrir que la discussió, l'intercanvi i el diàleg són mitjans vàlids per aprendre a raonar».

Aquest era un dels objectius més importants del curs. Cal destacar que quan deim diàleg volem dir raonament en comú i no simple confrontació d'opinions diverses. Per tant, la rectificació de les pròpies perspectives és un punt clau en la classe. Quan un alumne obre el seu pensament al punt de vista dels altres i és capaç d'abordar un problema des de diversos caires, està entrant en la manera de procedir dels crítics i dels científics. En aquest aspecte, la dinàmica de la classe evoluciona des d'un conjunt de converses entre cada alumne i el professor a un intercanvi entre els mateixos alumnes, i això els fa autocoicients del seu pensament.

«Amb el que més he après ha estat amb els exercicis, les lectures i principalment amb les xerrades. Durant aquest any he pogut veure que jo també pens i sóc capaç d'expressar la meua opinió i, el que és més important, que els altres m'escolten i m'entenen» (F. Dalmau).

d) «Reflexionar sobre si mateixos i sobre la seva relació amb l'entorn físic i social des d'un punt filosòfic, és a dir, conceptual i globalitzador a l'hora».

Total reflexió implica posar distància, operar un descentrament de si mateix per veure's, en certa mesura, des de fora. Quan el diàleg reuneix els requisits assenya-

lats en l'apartat anterior és un instrument molt valuós per propiciar la reflexió.

«Hem fet coses molt interessants que val la pena mencionar, coses amb les quals hem evolucionat tots, crec, i que ens han ajudat a comprendre més les coses i veure-les des d'una altra perspectiva. Amb tot això crec que sé pensar més» (M. A. Comas).

e) «Responsabilitzar i donar protagonisme a cada estudiant i al grup que configura la classe, deixant-los descobrir el seu ritme d'aprenentatge i prendre consciència del seu propi procés educatiu».

Es pot sintetitzar aquest objectiu dient que el que pretenem és convertir la classe de filosofia en una comunitat de recerca. Els alumnes ho han vist així:

«Tinc il·lusió de dir que aquest any m'ha servit tant o més que si haguera fet dos anys de Filosofia. Gràcies a la companyia dels alumnes i de la professora he après coses que abans ignorava, que ni m'havia parat a pensar» (M. M. Carbonell).

Voldria destacar especialment que aquesta alumne reconeix que ha après coses «gràcies a la companyia dels alumnes»; això indica un aspecte molt interessant de la classe: el company no és vist com aquell que aprèn al meu costat, sinó com aquell que aprèn juntament amb mi.

«El que m'ha agradat d'això ha estat que les conclusions, definicions, etc, les hem hagut de fabricar nosaltres mateixos (encara que ens les matisassin) i això ens ha fet sucar el cervell» (J. M. Sans).

«Aquest mètode, amb el qual han experimentat damunt nosaltres m'ha ajudat a augmentar la confiança en mi mateixa. Fa uns mesos, abans de començar el curs, no m'hauria pensat mai dir la meua opinió i defensar-la davant un grup de gent» (J. Mª Sastre).

Parlar d'un programa que intenta fer present la Filosofia al llarg de tot el currículum escolar, des dels sis anys fins als devuit, requereix una justificació. Partim de l'estat de coses actual en què la Filosofia s'ofereix als estudiants al final del batxillerat i al C.O.U., quasi com un luxe, i proposam caminar en la direcció de fer extensiva la formació filosòfica a tota la població escolar.

Si entenem, amb Aristòtil, que la filosofia neix de la capacitat d'admiració i d'interrogació, haurem de concedir que en cada nin s'amaga un filòsof. La capacitat d'estranyesa dels infants és infinita. sempre tenen a punt un enfilall de *perquè*s. Són capaços de demanar com va començar el món o per què ens hem de morir, amb la mateixa espontaneïtat que demanen de què es fan els caramels o què hi ha dins el cavall de joguina. Malaurada-

ment l'escola, en lloc d'ajudar els nins i els adolescents a formular les seves preguntes, a ordenar el seu desconcert, el que fa massa vegades és presentar un sistema de coneixement organitzat, on totes les preguntes ja estan formulades i respostes.

El Projecte Filosofia 6/18 pretén d'afavorir en els estudiants l'actitud inquisitiva i curiosa que els és pròpia, però que també és la característica dels filòsofs i dels científics. Els sistemes tradicionals d'ensenyament fan una exposició lineal de les matèries en un ordre que no és el de la seva formació. Per exemple, un llibre de Ciències naturals pot començar amb l'explicació de l'estructura de la cèl·lula, unitat primària de la vida, o un llibre de Química pot començar amb l'exposició de quins són els elements bàsics; però la història de la Biologia o de la Química ens indica que aquests no foren, ni de molt, els primers objectes d'estudi d'aquelles ciències. No es tracta de fer història del coneixement; es tracta de prendre el pensament dels infants i adolescents en formació, en calent, i veure que la forma com el nin aprèn és molt més a prop de l'estil dels científics que de l'estil dels autors dels llibres de text. Quan el nin -i l'adult- es troba amb un problema, amb una situació que el desconcerta, formula hipòtesis explicatives, tracta de verificar-les, s'equivoca, torna a començar...

Per dur a terme la tasca de situar-nos en el món, d'entendre'l, hem d'utilitzar unes habilitats de pensament que, encara que en part es desenvolupen espontàniament, necessitem cultivar i dirigir. El Programa Filosofia 6/18 vol ajudar els estudiants a consolidar aquelles eines que els calen per pensar amb correcció, creativitat i autonomia personal, a fi que es puguin relacionar d'una manera equilibrada i harmònica amb el seu entorn físic i social. El punt de partida per dur a terme aquesta tasca és la convicció que el pensament és diàleg i es forma i corregeix en confrontació amb els pensaments dels altres: per això la classe de Filosofia és discussió, conversa sobre els temes que interessin als estudiants i que són facilitats per cada una de les novel·les que constitueixen el material bàsic del programa.

El Programa Filosofia 6/18 va néixer a Amèrica, ara fa vint anys, de la mà d'un professor universitari, M. Lipman, que havia constatat la dificultat d'ensenyar Filosofia als seus estudiants. Aquests no disposaven de les habilitats de raonament necessàries per poder seguir

amb profit un curs superior de Filosofia. A partir d'ací, Lipman intentà esbrinar què passaria si els nins s'iniciassin en la Filosofia des de ben petits. Emprendre aquesta tasca requeria fonamentalment dues condicions:

- a) Una fonamentació teòrica del projecte.
- b) L'elaboració del material didàctic necessari.

Respecte de la primera condició, M. Lipman disposava d'experiència i coneixements. Professor de la Universitat de Columbia, Nova York, coneix bé la filosofia del segle XX. Cap del departament d'Educació General del Col·legi Universitari de Ciències Farmacèutiques, Colúmbia, (1956-1972) és en contacte permanent amb els problemes pedagògics. L'obra *Philosophy in the class room* presenta el tret pedagògic del seu sistema i *Growing up with philosophy*, els seus fonaments filosòfics.

Quant a l'elaboració del material didàctic, la primera novel·la publicada fou *Harry* -traduïda al català com La descoberta de l'Aristòtil Mas- l'any 1974, pensada per a nins de 10 i 11 anys. Hi proporciona els instruments bàsics del raonament -tècniques de pensament crític, lògica formal i informal- que l'infant anirà aplicant als diversos camps de coneixement.

Entre 1976 i 1978 apareixen les restant novel·les que integren el currículum del programa Filosofia 6/18, a més dels manuals del professor que acompanyen cada novel·la.

A Mallorca, l'experimentació del Programa va començar fa dos anys. Al curs 89/90 es va constituir un grup de feina estable i actualment hi participen al voltant de vint-i-cinc professors d'EGB i BUP. Aquest grup està vinculat a l'Institut de Recerca per l'Ensenyament de la Filosofia (IREF), organisme responsable del projecte «Filosofia 6/18» a l'àmbit lingüístic català. Connectat amb els «Center of Philosophy for Children» a través de l'ICPIC (International Council for the Philosophical Inquiry With Children), l'IREF té com objectiu prioritari l'adaptació i difusió del projecte Filosofia 6/18, així com donar suport a les experiències que es fan envers el tema.

Margalida MAS
Membre del grup Filosofia 6/18

Barceló

Junior

MADRID CAPITAL CULTURAL 92

PROGRAMA 1 DIA:

Palacio Real,
Plaza de la Villa,
Ayuntamiento,
Museo del Prado,
Paseo de la Castellana,
Estadio S. Bernabeu,
Plaza de Colón,
El Retiro

PRECIO POR PERSONA:
16.950
Pesetas

EN VUELO
REGULAR
TODO INCLUIDO

PROGRAMA 2 DIAS:

SABADO:
Palacio Real,
Plaza de la Villa,
Ayuntamiento,
Plaza Mayor,
Museo del Prado,
Paseo de la Castellana,
Estadio S. Bernabeu,
Plaza de Colón,
El Retiro.

DOMINGO:
El Escorial,
El Valle de los Caídos.

PRECIO POR PERSONA:
21.650
Pesetas

BARCELONA CURSOS DE E.G.B.

PROGRAMA 1 DIA:

Parque Zoológico,
Show de la Orca,
Villa Olímpica,
Museo de Ciencia
y Planetario.

PRECIO POR PERSONA:
8.300
Menores de 12 años.

2.900 - Suplemento
mayores de 12 años

EN BARCO
TODO
INCLUIDO

PROGRAMA 2 DIAS SOLO BARCELONA:

Parque Zoológico,
Villa Olímpica,
Museo de Ciencia
y Planetario,
Nou Camp,
Pueblo Español.

PRECIO POR PERSONA:
13.950
Menores de 12 años.

2.900 - Suplemento
mayores de 12 años

PROGRAMA 2 DIAS INCLUYE BAÑOLAS Y BESALÚ:

Parque Zoológico,
Villa Olímpica,
Museo de Ciencia
y Planetario,
Lago Bañolas,
Fábrica de
chocolates Torras,
Besalú.

PRECIO POR PERSONA:
14.850
Menores de 12 años.

2.900 - Suplemento
mayores de 12 años

AVENTURA EN EL PIRINEO DE LLEIDA

Tremp,
Rafting,
Parque Nacional
de Aigües Tortes,
Lago San Mauricio,
Andorra,

Mountain Bike,
Super Esport,
Karts.

PRECIO POR PERSONA:
27.900
Pesetas

NATURALEZA
DEPORTE Y
CONVIVENCIA

BARCELONA CURSOS DE B.U.P.

PROGRAMA 1 DIA:

La Sagrada Familia,
Parque Guell,
Villa Olímpica,
Museo de Ciencia
y Planetario.

PRECIO POR PERSONA:
11.800
Pesetas

EN BARCO
TODO
INCLUIDO

PROGRAMA 2 DIAS:

La Sagrada Familia,
Parque Guell,
Villa Olímpica,
Museo de Ciencia
y Planetario,
Lago Bañoles,
Besalú,
Figueras,
Museo de Dalí.

PRECIO POR PERSONA:
16.950
Pesetas

PARA MAYOR INFORMACION:

Viajes Barceló • Padre Molina, nº 43 - Teléfono: 20 30 10 - Palma de Mallorca

CAMPANYA ECOLOGISTA A L'I.B. RAMON LLULL

L'IB Ramon Llull de Ciutat, al començament del curs 1990/91 va emprendre una **campanya permanent de recollida de paper i d'altres deixalles**.

Carmen Marcén, vice-directora del centre, va adreçar una carta a tot el professorat en què els informava de com va sorgir aquesta idea.

Tot va començar el mes de març en un taller de paper reciclat.

Es partia de l'afirmació que «la deixalla és valuosa». De cada vegada hi ha més veus que ho proclamen. Per qualque cosa serà.

Aquestes veus arribaren al nostre institut. Durant el mes de març, Pep Ramírez, membre del GOB i incasable treballador per a la millora del consum, va dur a terme un taller de reciclatge de paper. Aquest fou el seu programa:

- a) Per què reciclar el paper i cartró?
- b) Fets i dades
- c) Visita a la **Fundació Deixalles**.
- d) Elaboració artesanal de paper a partir de revistes, periòdics...

Els participants al taller -de *motu propio*- varen recollir signatures entre els seus companys per sol·licitar de la direcció del centre, la recollida selectiva de paper i piles durant el curs 1990/91.

La seva proposta es va acceptar unànimement. S'instal·laren contenidors a la planta baixa, sala de fotocopiadores i ordinadors. Es va donar avís al per-

deixem viure els arbres

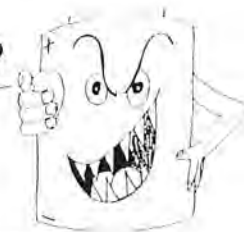
recuperar, reciclar, reutilitzar

NO TIRIS PAPER AL FEMS, A L'INSTITUT hi ha CONTENIDORS per depositar-lo (a portaria).
Cada minut que passa sense decidir-te a actuar és un preciós minut que es perd.

¡ ALERTA ! Saps què?

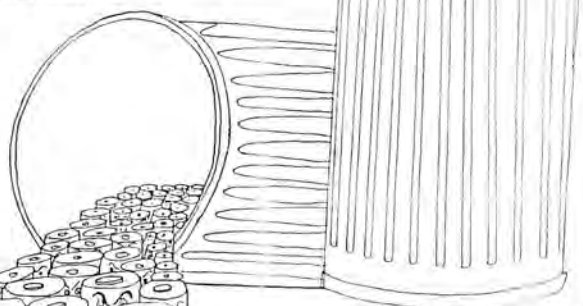

Les piles i bateries de mercuri, plom, cadmi
són altament contaminants si es verteixen al medi ambient;
Però que si es reciclen, es pot recuperar plom i mercuri.

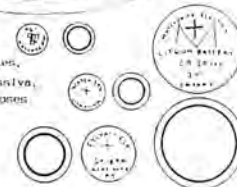

*Sabies que una sola pila de mercuri pot contaminar l'aigua
que beuen quatre persones durant tota la seva vida ?*

És evident, doncs, perquè cal no llançar les piles esgotades
als fems, i molt menys al medi ambient.

Aquestes són petites,
d'aparició inofensiva,
són les més perilloses.

Ja sabeu la importància
que té una sola pila !

Si t'interessa col·laborar:

- * Procura no utilitzar aquestes piles.
- * Exigeix piles verdes al teu establiment.
- * Intenta fer una recollida de piles al teu marc social. (unitat, família...)
- * Divulga aquesta informació.
- * Si vols informació, o tens piles esgotades per tirar, et pots dirigir

piles esgotades als contenidors
informació: llum verda

La teva ajuda és vital !

sonal de neteja i... cada setmana els contenidors s'omplen fins a desbordar.

Personal de Deixalles passen regularment per a buidar-los i enviar el seu contingut a Barcelona, on es recicla i comercialitza.

També les piles són recollides. Què en farem? Sabem que la Creu Roja i el GOB les admeten a l'espera d'una solució.

Simultàniament a totes aquestes accions, un grup de professors, sensibilitzats davant el tema, es varen constituir com equip permanent de feina. S'han compromès a organitzar accions concretes dins i fora de les aules per tal de conscienciar l'alumnat sobre els problemes del medi ambient; això sí, compten amb la valuosa ajuda d'un bon grapat d'alumnes. El grup es denomina **llum verda**.

Aquesta va ésser la campanya pas a pas: D'entrada, es va convocar un concurs de cartells divulgatius de la campanya; s'han elaborat cartells publicitaris sobre paper i piles; cada professor del centre ha rebut un full informatiu i un grup d'alumnes ha fet un llistat de suggeriments per estalviar paper. Com a activitats escolars, ajudats pels professors, els alumnes faran cartells sobre: importància dels arbres, la fabricació de paper, el perill del mercuri, la deforestació i les seves conseqüències...

Els seminaris de Ciències naturals, Català, Anglès, Física i Química, Geografia i Història, Ètica i Matemàtiques ja hi estan implicats.

El centre ha demanat paper reciclat per a totes les comunicacions sobre la campanya. És d'esperar que el seu ús es generalitzi prest.

Els alumnes de 3r vendran material escolar reciclat com aportació econòmica per al viatge d'estudis.

Projectes:

1r trimestre: recollida de paper, cartró i piles. Ja és en marxa.

2n trimestre: recollida de vidre.

3r trimestre: recollida de plàstics i altres envàsos, alumini...

Durant el mes de març de 1991 se celebrarà la **Setmana verda**, cinc dies per a la reflexió sobre l'actual situació del Planeta.

Cada any desapareixen grans zones de boscs al món; només com a acte de solidaritat, hem de reciclar. Altres causes i motius no en manquen.

Cal esperar que, en un futur no molt llunyà, ha de ser responsabilitat de l'Administració fer campanyes d'informació i divulgació del reciclatge dels materials, de la mateixa manera que ens informa sobre com s'ha de votar o pagar els impostos; mentre això arriba... els educadors i estudiants podem jugar-hi un paper (*reciclat?*) molt important, no tan sols com a actuació dins el centre, sinó també com a ajuda per vèncer les darreres reticències burocràtiques i convèncer la resta de la societat.

Carmen MARCÉN

Nota: L'STEI, que al seu darrer Congrés va incloure entre les seves característiques la de Sindicat ecologista, s'ha volgut adherir a aquesta campanya. Ara, cada setmana, envia a l'IB Ramon Llull tot el paper que abans anava a la paperera.

PISSARRA, que no vol quedar darrera, us anima a desenvolupar accions similars.

ànim!

pa-pe

PAPERERIA
OBJECTES DE REGAL
JOCS, JOGUINES DE FUSTA
REBALLABLES
AGENDES DC
AGENDES DE TUTORIES
AGENDES D'AVUACIÓ I
QUALIFICACIONS

P. Dezcallar y Net, 11
Tel. 72 00 81
07003 PALMA DE MALLORCA

Casa
Domar
Flores

ARTICLES PER A ARTISTES

PAPERS PINTATS I PINTURES
MARCS I MOTLLURES

Sant Miquel, 77 - Tel. 72 14 83
07002 PALMA DE MALLORCA

MARCO POLO

vacaciones s.a.

Especial Fin de Año

Aviones especiales desde Palma a Milán, Paris, Viena, Barcelona y Madrid

ITALIA CLÁSIC (del 27/12 al 03/01) 69.500 Pts
Circuito de 8 días en hoteles de tres estrellas Visitando Milán, Venecia, Roma y Florencia.

PARIS (del 27/12 al 01/01)
Hotel *** 67.500 Pts
Hotel **** 82.200 Pts
Hotel **** L. (incluye Cena de Gala) 132.200 Pts

VIENA (del 28/12 al 02/01) 117.800 Pts
Hotel Scandic Crown Primera cat. superior situado sobre el Danubio. incluida la Cena de Gala. Facultativamente se podrá asistir a un Concierto de Año Nuevo en el PALAIS FERSTEL (no el de T.V.)

CIRCUITO ESPECIAL (28/12 al 02/01) 112.800 Pts
VIENA/LINZ/SALZBURGO/MUNICH
Circuito en hoteles de 4 estrellas y lujo, incluye la Cena de Gala en Munich

SKI EN PORT AINE (Pirineo de Lerida)
Htl. Pessets de Sort (**) (Del 27/12 al 01/01) 54.600 Pts
Htl. Condes de Pallars (***) (28/12 al 02/01) 55.500 Pts
Estancia en Media Pensión,
transporte diario a pistas Remontes
en Port Aine incluidos

VUELOS ESPECIALES:

PALMA/BARCELONA 27/12 Y 28/12	R T 7.000 Pts
BARCELONA/PALMA 01/01 Y 02/01	O W. 4.000 Pts
PALMA/MADRID 27/12	R T. 12.000 Pts
MADRID/PALMA 02/01	O W. 7.500 Pts.

**SOLICITE MAS INFORMACIÓN
EN SU AGENCIA DE VIAJES**

Curs d'iniciació a l'ornitologia

Al llarg de la primera quinzena del passat mes de juny, es va celebrar al C.P. d'Esporles, un curset amb el títol que encapçala aquestes línies. Va esser una iniciativa de la **Societat Balear d'Educació Ambiental (SBEA)** que va comptar amb la col.laboració de diverses entitats de la vila, com el propi **Ajuntament**, el **Patronat Municipal de Cultura i Esports** i el **Col.legi Públic Gabriel Comas i Ribas**.

Atesa la meua condició de naturalista i ornitòleg de camp, vaig tenir el plaer d'impartir l'esmentat curset.

El tema escollit, una introducció al món de les aus, no va esser casual, si partim de la base de cercar **adeptes** -així, ho dic a les clares- per a la defensa i conservació de l'entorn natural, mitjançant l'oferta atractiva de noves perspectives per el ventall d'activitats d'una ment jove i en formació.

Exceptuats casos aïllats de vocacions concretes i atípiques, abans interessarem a qualcú per la Natura, parlant-li de flors, papallones i ocells que intentant fer-li veure les indubtables meravelles del món dels líquens o dels miriàpods.

A més a més, les aus són els vertebrats que millor representació tenen al nostre arxipèlag i el seu estudi és òptim per l'assimilació addicional d'altres conceptes sobre la deterioració o conservació d'ecosistemes i biotops, tècniques d'observació directa i actituds de respecte a l'entorn natural.

El curs es va estructurar en tres sessions, la qual cosa, d'entrada, va obligar a una indesitjada, per excessiva, labor de síntesi i resums. Tal vegada, futures experiències aconsellin perllongar, lleugerament, aquest tipus de cursets o fugir de temàtiques massa àmplies.

La primera sessió va tenir caràcter teòric i es va dedicar a la descripció de biotops, incidint en els relacionats amb el medi aquàtic, per esser apte per a un enorme i variat nombre d'espècies. Es va parlar, així mateix, de l'ordre sistemàtic de les mateixes i dels seus nivells d'adaptació al medi.

La segona sessió teòrica va tenir com a eix, la descripció de les diferents tècniques d'observació, d'estudi i de gaudiment de l'ornitologia de camp. Així es va passar revista a les formes adequades perquè l'observador s'integri en el medi i a les eines bàsiques per realitzar i obtenir profit d'una

A la fotografia de Climent Picornell veim un Agro Roig de la colònia de nidificació ubicada a S'Albufera

observació: quaderns i guies de camp, aparats òptics, observatoris, presa d'imatges i sons.... També es va tractar el tema de la conservació i explotació de les observacions de camp, així com del seu pes específic en la consecució d'articles i treballs naturalistes seriosos.

A la mateixa sessió, es va dedicar un temps a la descripció d'algunes «ciències auxiliars» com ecologia i etologia de les espècies, l'alimentació, la fenologia, inclosa la confecció d'atles de nidificació o distribució-, l'estudi de la migració-amb especial interès a l'anillament-, la parasitologia, etc.

Tot això, a ambdues sessions, va estar profusament il·lustrat amb diapositives dels temes que es tractaven. Aquestes diapositives -crec que és un detall important-, són totes elles de llocs, actuacions i espècies de les nostres illes, amb la qual cosa ens aproximam a la nostra realitat oferint documents més adequats al nostre entorn, familiars i verídics als ulls de l'espectador i fugim de la, a vegades, escassa qualitat de molt de material «oficial».

Com a resum i complement d'aquest **CURS D'INICIACIÓ A L'ORNITOLOGIA**, la tercera i darrera sessió va estar dedicada a una sortida al camp, malgrat no era la data òptima per a la observació ornitològica. Es va decidir visitar el Parc Natural de S'Albufera per, al menys, dues raons de pes: a) es la nostra principal zona humida i com a tal, molt rica en espècies ornitològiques i en varietat de biotops i b) és un espai protegit que compta amb un Pla de Gestió, la qual cosa va permetre als assistents observar alguns aspectes de la protecció directa d'un territori -senders, observatoris, publicacions, itineraris de natura....-, i obtenir millor profit de les observacions d'espècies.

Pens que, si de veritat volem formar una societat preocupada i decididament defensora del nostre entorn natural i d'una qualitat de vida digna, fugint del consumisme feroç i omnipresent, ha de brindar-se autenticitat palpable en la nostra oferta i, per això, la necessitat d'aquests cursets monogràfics que aporten unes vivències reals, unes experiències properes, amb un rigor científic que, baldament sigui emparat per alguna pinzellada d'aventura, no haurà de perdre's mai per no caure en el simple joc.

A la fotografia de J. Jurado vegem una orquidea, l'*Orchis spitzelli*, citada per primera vegada per Guillem Alomar, en el Puig Major, fa només tres anys

Tal vegada sigui aquest, el secret a veus: dosificar sabiament les aportacions acadèmiques de la ciència per a excitar la curiositat del ciutadà i atreure'l a l'aventura de la conservació d'una Biosfera, parcialment encara verda i blava.

JESUS JURADO GALLARDO

DISSABTE 30
DESEMBRE

Librería FONDEVILA

LLIBRES DE TEXT   LLIBRERIA GENERAL

I CARTES NAUTIQUES

C. ARABI 12 - 14   TFNO. 72 56 16   07003 PALMA DE MALLORCA

Libreria

esago

Libreria general
Llibres en català i castellà
Idiomes
Enciclopèdies
Temàtica regional.

Plaça Bisbe Berenguer de Palou, 11A
Plaça dels patins
07003 PALMA. Tel. 71 44 54

¡PROGRAMACION VIAJES!

«FIN DE AÑO 99»

*FIN DE AÑO EN LA NIEVE (Estancia en el Valle de Arán) DEL 20 DIC. AL 2 ENERO ..... **38.500 Pts.**

*VENECIA (En avión directo a Bolonia) DEL 28 DIC. AL 1 ENERO ..... **53.800 Pts.**

*FLORENCIA (En avión directo a Bolonia) DEL 28 DIC. AL 1 ENERO ..... **53.500 Pts.**

*PARIS (En avión directo a Lyon) DEL 30 DIC. AL 5 ENERO ..... **58.900 Pts.**

*PARIS-LA ALSACIA-SELVA NEGRA (Avión a Lyon) DEL 30 DIC. AL 5 ENERO ..... **59.900 Pts.**

*LOS ALPES (ANNECY - CHAMONIX - GINEBRA LAUSANNE - BERNA) DEL 30 DIC. AL 5 ENERO (En avión directo a Lyon) ..... **64.800 Pts.**

*YUGOSLAVIA (POSTOJNA - ZAGREB PLITVICE - SPLIT - ZADAR - RIJEKA) DEL 30 DIC. AL 6 ENERO (Avión directo a Venecia) ..... **79.900 Pts.**

*ITALIA (ROMA - FLORENCIA - VENECIA) DEL 30 DIC. AL 6 ENERO (Avión directo a Venecia) ..... **73.500 Pts.**

*AUSTRIA (INNSBRUCK - SALZBURGO - VIENA) DEL 30 DIC. AL 6 ENERO (Avión directo a Venecia) ..... **79.500 Pts.**

INFORMES Y RESERVAS:

VIATGES TRAMUNTANA, S.A. BAL 078 M/M
31 Dicembre, 12 - Tel. 20 46 00
PALMA

esuela
infantil
PÒPE Y È

PERSONAL ESPECIALIZADO

SERVICIO COMEDOR

- ENSEÑANZA PREESCOLAR
- SEGURO MEDICO
- HORARIO DE 8 A 20 HORAS

C/. Maestro Chapi, 42 - Tel. 27 43 49
ES VIVERO-PALMA

EXPERIÈNCIES PEDAGÒGIQUES

Projecte literàrio-pedagògic per als alumnes de COU dels col·legis Sant Pere i Sant Josep Obrer

Antoni Figuera i Salvà

Estudi monogràfic de la novel·la de Juan Goytisolo: *Reivindicación del conde don Julián*.

1. Objectius:

- a) Vincular i interrelacionar entre si diversos temes corresponents al temari de selectivitat de COU, dins l'àrea de literatura espanyola: el tema d'Espanya a la novel·la contemporània; el tema dels aspectes socials a la narrativa espanyola de postguerra; el tema de la renovació de les tècniques narratives al context de la novel·la del s. XX i el tema de la repercussió de l'esmentat afany renovador dins les darreres promocions de novel·listes espanyols actuals.
- b) Analitzar-hi el tema de l'enfrontament (tòpic i típic: actual i secular) de les dues Espanyes (*l'Espanya sagrada* versus *l'anti-Espanya*) i retrotreure-hi els orígens del conflicte fins a les arrels ideològiques, sòcio-històriques, religioses i culturals del mateix (època de la Reconquesta).

2. Enfocaments:

2.1 Espanya com a **mite** i el llenguatge com a **tema** al **text** de Goytisolo:

2.1.1 De la llegenda del Minotaure (mite cretenc del laberint) i del mite platònic de l'Atlàntida a

una concepció essencialista i metafísica de la història (Américo Castro i la seva obra *La realidad histórica de España* versus Claudio Sánchez Albornoz i la seva obra *España: un enigma histórico*).

2.1.2. **Textualitat i intertextualitat** a l'obra de Goytisolo:

- El llibre en tant que **discurs narratiu i discurs sobre la literatura**: a) **relació temàtica** amb *La leyenda del Tajo* i la llegenda de la destrucció d'Espanya de Fray Luis de León; b) **relació moral** amb l'Espanya de l'Arcipreste de Hita (*Libro del Buen Amor*) i de Fernando de Rojas (*La Celestina*); c) **relació estructural** amb l'obra de Cervantes (*El Quijote*): la novel·la com a **joc de miralls** (o de «**caixes xineses**» o de «**pepes russes**»; tècnica del «**relat dins el relat**»; d) **relació lingüística** amb Góngora (elecció del **discurs** contra el **referent**, elecció del **signe** front a l'**objecte designat**).
- El llibre en tant que **tractat de psicoanàlisi nacional**: el text en tant que manual de perversions transgressores: enderrocamment dels ancestrals tabús sexuals, morals, religiosos, lingüístics, ideològics, sòcio-històrics i culturals sobre els que es va erigir, segle rere segle, l'edifici de la *Madre Patria*. Deconstrucció del mite de l'Espanya Imperial (*por el Imperio hacia Dios; España, una unidad de destino en lo universal*): L'Espanya de D. Pelayo i del Cid; dels Reis Catòlics i dels Austries; dels conqueridors de les Indies

i dels Borbons; L'Espanya de la Inquisició i del nacional-catolicisme franquista). Reconstrucció de l'*altra* Espanya: la de Quevedo (humor negre); la de Goya (*caprichos*); la de Valle-Inclán (*esperpentos*); la de Buñuel (l'Espanya surrealista).

2.2. El narrador i les seves màscares

2.2.1. Desidentificació del personatge del narrador (la figura del narrador en tant que *buidat interior del mateix*; «massa de cera en fusió» (Samuel Beckett *dixit*); contrafigura stenvensoniana del Dr. Jekyll/Mr. Hyde: Alvaro Mendiola/D. Alvaro Peranzules/*Alvarito niño* (*Caperucito Rojo*): comte D. Julián, Tarik, llop ferotge, guardià de les obres, (la figura del narrador anònim procedeix directament de la novel·la anterior de Goytisolo -*Señas de identidad*- i s'encamina cap al protagonista de l'obra que clou la trilogia: *Juan sin Tierra*: el nòmada perpetu, l'etern desterrat).

2.2.2. Demolició del mite de la Sagrada Família: **pare** (D. Alvaro Peranzules/Sèneca-Manolete/el perfecto cavaller cristià/Tonelete/*el Ubicuo*); **mare** (Isabel la Catòlica/la filla de la Revolució americana); **fill** (*Alvarito niño*/*Caperucito Rojo*).

2.3. *Reivindicación del conde D. Julián com a joc* (parafrassejant Gonzalo Torrente Ballester): circularitat dantesca de l'itinerari físic i mental (subconscient) del narrador per: a) el traçat laberíntic i urbanita de Tànger; b) el recorregut interior per les *galeries* de l'ànima -ironitzant sobre Machado- torturada del protagonista: extrapolació i paràfrasi de la seva personali-

tat esquizofrènicament escindida; c) l'espai narratiu del text com a *hàppening*: marc sanguinós i macabre -inofensiu, al fons, com a pura gestualitat verbal- de la representació (escenari sadià/teatre de la crueltat d'Antonin Artaud).

2.4. El text com a **antinovel·la**

2.4.1. Desmitificació del concepte tradicional de *novel·la* decimonònic/realista/positivista/costumista/naturalista petit burgès.

2.4.2. Oposició a certes formes aparentment *obertes* de la novel·la moderna (vegeu el concepte de *nivola* a Unamuno).

2.4.3. Del concepte d'*antinovel·la* goytisoliana al concepte de *contranovel·la* a Cortázar (confrontau, per exemple, *Rayuela*). Cap a un nou concepte de novel·la en tant que **obra oberta** en el sentit que Umberto Eco (l'autor d'*El nom de la rosa*) dona al terme esmentat.

3. Recapitulació

Destacar-hi: a) no només el lloc de privilegi que l'obra de Goytisolo ocupa dins el context de la narrativa espanyola del segle XX (juntament amb *La colmena*, *El Jarama* i *Tiempo de silencio*, una de les poques -potser la que ho és més- dignes successores de l'esperit cervantí; sinó també, b) el caràcter d'obra mestra -concepte sempre discutible- que el llibre comparteix juntament amb *El cuarteto de Alejandría* de Lawrence Durrell; *Bajo el volcán* de Malcom Lowry; *La muerte de Virgilio* de Herman Broch; *Rayuela* de Julio Cortázar, entre els títols sense parió -clàssics actuals- de la novel·la contemporània.

Oberta a la cultura

NOVENA NOVA CAIXA, amb molts
anys d'experiència,
Soy de la base de Caixa de Barcelona
i Caixa de Pensions.
Una nova entitat financera oberta a

Tot. A l'establir el Departament Caixa
d'Estalvis i Pensions de Barcelona,
l'entitat oberta a les iniciatives
socials, a la cultura i a l'edifici.
Oberta sobretot a les persones

CAIXA D'ESTALVIS I PENSIONS
DE BARCELONA

L'E.A.O. (Ensenyança assistida per ordinador) en les Ciències Naturals a BUP

Les Ciències Naturals són una assignatura bàsicament experimental i tot el que sigui experimentació en un laboratori o directament a la Natura és insubstituïble. L'ordinador podrà ajudar el professor en la seva tasca docent, però no podem pretendre substituir les pràctiques amb els programes de E.A.O.

Durant el curs 1989-90 es va fer, dins el marc del Projecte Atenea del Programa de Noves Tecnologies a l'Institut Antoni Maura de Ciutat, una experiència del seminari de Ciències Naturals amb alumnes de primer curs, per tal de comprovar el resultat d'aplicar l'ordinador a l'assignatura.

Dins la poca disponibilitat de software es va triar un programa de la Generalitat de Catalunya anomenat *Petroli*. Les raons varen ésser les següents:

Per una banda, volíem un programa que s'adaptés als temes de Geologia tractats en aquell moment i, d'altra banda, un programa que fos interactiu i no exclusivament informatiu o descriptiu.

El programa en si tracta de descobrir petroli, donant amb anterioritat una informació de quatre tipus de roques i de fenòmens geomorfològics relacionats amb la formació del petroli. A partir de aquestes premises, se tria una zona agafada a l'atzar i comença a perforar l'escorça terrestre cercant el petroli, tenint en compte que cada metre perforat costa doblers i que en disposen de una quantitat inicial pre-definida.

Els resultats depenen de la interpretació correcta que es faci de les instruccions inicials i, en molt petita part, de la sort. Aquests es poden quantificar segons els guanys obtinguts per cada participant.

Les condicions de l'aula eren les correctes des de el nostre punt de vista, ja que disposàvem de 12 ordinadors amb una mitjana de tres alumnes per cadascun. L'experiència es realitzava en una hora de classe i durant dues sessions per grup. Hi varen participar quatre grups amb un total aproximat de 140 alumnes. Tres professors del seminari varen dirigir les activitats dels diferents grups.

La primera sessió de treball es dedicava a explicar el funcionament del programa i a qüestions pròpies del medi informàtic (s'ha de tenir en compte que la majoria dels alumnes no tenien cap contacte amb l'ordinador i era la primera vegada que en veien un tan d'a prop). La segona sessió va ésser destinada totalment a l'ex-

perimentació del programa i se deixava que els alumnes manipulassin l'ordinador i el programa a la seva voluntat, el professorat només els ajuda quan tenien un problema concret.

El comportament dels alumnes va ésser totalment satisfactori i la seva curiositat davant la nova experiència feia que el professor-tutor no hi hagués d'intervenir pràcticament mai.

L'avaluació de l'experiència es va fer de dues formes:

- Enregistrant en un disquet els *doblers* obtinguts per cada grup. A major quantitat de doblers, més petroli localitzat i se suposa que han aprofitat més els coneixements previs.
- *In situ*, observant l'interès particular de cada alumne o grup d'alumnes, la seva actitud i la seva estratègia davant el problema plantejat.

Els resultats d'aquesta experiència varen ésser discutits en una reunió posterior entre els professors participants i es va arribar a les següents conclusions:

- En aquest cas concret, els resultats foren molt satisfactoris, degut a la curiositat dels alumnes (més per la informàtica que pel tema del petroli), al programa en si mateix (excel.lents gràfics, bon plantejament i bona estructuració) i l'interès personal dels professors, alguns dels quals aplicaven per primera vegada l'informàtica a l'ensenyament de la seva assignatura.
- Falta software adequat a l'assignatura de les Ciències Naturals, encara que s'està progressant molt en aquest sentit i tant el programa de Noves Tecnologies (que es preocupa darrerament d'enviar als centres del Projecte Atenea material en aquest sentit) com editorials privades, estan publicant software per aquesta assignatura (fotosíntesi, evolució, tectònica de plaques, genètica, morfologia vegetal, etc.)
- La informàtica pot ajudar a l'ensenyament de les Ciències Naturals, però no pot substituir el laboratori o les pràctiques al camp. És molt adequada per als centres que no disposin de material d'experimentació o per a aquells temes que no permetin unes pràctiques *tradicionals*.
- Hi ha dues classes de programes, els que són interactius, com el que hem dit anteriorment del petroli, que permeten a l'alumnat de modificar les condicions i introduir-se en l'experiència; i els que són bàsicament expositius, com bases de dades de minerals o col·leccions d'esquemes i dibuixos. Els més aconsellables són els primers.

Xavier Juan García

Agregat de Ciències Naturals de l'I.B. Berenguer d'Anoia d'Inca

ELECCIONS SINDICALS

El professorat ha votat els següents punts:

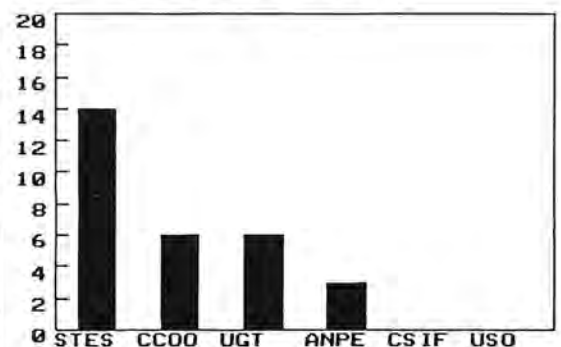
- Transferències educatives.
- Homologació retributiva.
- Accés a la funció pública dels interins per concurs, valorant-ne l'experiència.
- Desplegament de la LOGSE, cap el cos únic d'ensenyants. La negociació i el coneixement del **mapa escolar**.
- Jubilació als 60 anys amb el 100 % del sou en actiu.
- Desmantellament del parallamps radioactius.
- Mesures que vagin cap a un ensenyament de qualitat (reducció de la jornada lectiva, disminució de les ratios i personal administratiu i de serveis... a tots els Centres).
- Millora i racionalització dels serveis de la Direcció Provincial.
- Actualització del **plus d'insularitat**.

GRÀFICS DELS RESULTATS DE PARTICIPACIÓ A LES ELECCIONS DE PERSONAL DOCENT NO UNIVERSITARI DE L'ENSENYAMENT PÚBLIC, CELEBRADES DIA 4 DE DESEMBRE DE 1990 A LES ILLES BALEARS

CANDIDATS ELEGITS A LA JUNTA DE PERSONAL:

PEDRO POLO FERNÁNDEZ	- Secretari General.
ONOFRE MARTÍ MIR	- Menorca EGB.
ALICIA AGUILAR SUÀREZ	- Mallorca IFP. interina.
JULI JURADO GALLARDO	- Mallorca BUP.
MARIA VICTORIA SANCHO CORTÉS	- Mallorca BUP.
GABRIEL CALDENTEY RAMOS	- Secretari d'acció sindical.
ALFONSO HERRERO RUIZ	- Eivissa EGB.
SEBASTIÀ SERRA JUAN	- Representant d'acció sindical.
ASSUMPTA GORRIAS PONS	- Menorca IFP.
TOMÀS MARTÍNEZ MIRÓ	- Secretari d'organització estatal.
MARGALIDA TAULER VALENS	- Mallorca EGB.
M ^a ANTONIA MOREY I CELDRAN	- Mallorca EGB. interina.
JOSEP GOMILA BENEJAM	- Camp d'aprenentatge de Binifaldó.
RICARD VILA BARCELÓ	- Mallorca CEP.

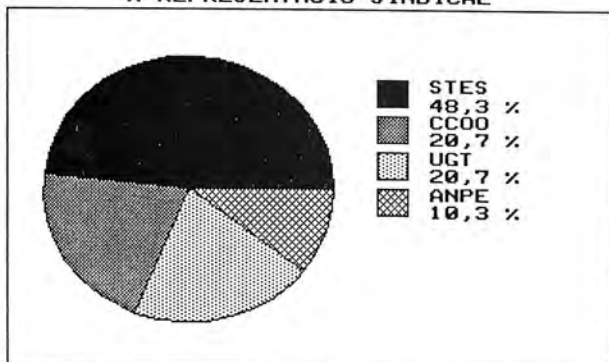
NOMBRE DE DELEGATS

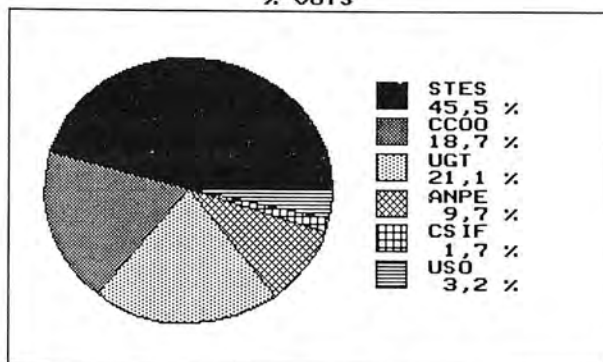
El mandat dels membres de la Junta de Personal és de 4 anys (1 de gener de 1991 a 31 de desembre de 1994), és per això que tota la candidatura ha assumit el compromís de la representació en aquest llarg, i esperem que fructífer, període.

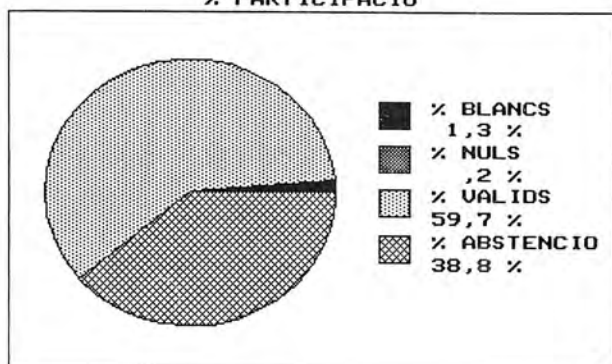
% REPRESENTACIO SINDICAL

% UOTS

% PARTICIPACIO

CENS	5470.00
% BLANCS	1.26
% NULS	0.18
% VALIDS	59.71
% ABSTENCIO	38.85

Procés d'habilitació transitòria

A mitjan novembre, l' STEI es veu en necessitat de tornar a incidir en el procés d'habilitació transitòria del professorat perquè aquest pugui accedir als llocs de treball declarats *bilingües*.

La primera vegada ho férem dia 18 de juny, moment en què es feia l'adscripció a centres. Gairebé quatre mesos després del procés d'adscripció esmentat, el tema torna a prendre un important relleu davant el proper concurs de trasllats d'EGB.

Mentrestant, la Conselleria no ha resolt la qüestió. No ha publicat els requisits escaients per a procedir a l'habilitació transitòria contemplada a la Resolució de dia 25 de maig de 1990 (BOE de dia 31). D'aquesta manera ha permès que un nombrós col·lectiu de professors, que ha sol·licitat l'habilitació transitòria ocupi unes places de català sense tenir el suport legal corresponent, el qual és necessari per a totes les altres àrees.

Això no obstant, ha donat entrada a totes les sol·licituds presentades pels interessats al MEC, el qual ha certificat sense esbrinar la certesa de la informació que s'hi reflectia.

Arribats al punt de tenir una adscripció *alegal* del professorat i l'imminent concurs de trasllats d'EGB, és fa del tot necessari tenir un cert contingent de professorat reciclat -de no ésser així, podria paraitzar-ne tot el procés o adscriure definitivament a llocs *bilingües* a

professors sense reciclatge-; per tant, l' STEI vol denunciar l'actuació de les dues administracions implicades: Direcció Provincial del MEC i la Conselleria de Cultura.

Si tots els ciutadans han de complir les lleis, amb més motiu ho han de fer les administracions públiques. Al mes de maig de 1986 es va aprovar la Llei de Normalització Lingüística. Allà es fixaven uns terminis -3 anys- per a aconseguir el reciclatge del professorat.

La Conselleria va engegar un pla de reciclatge fora de l'horari lectiu -quan per tot arreu es fa dins l'horari de treball- i el MEC, tot un seguit de cursos d'especialitats diverses en sistema d'any sabàtic, però cap era de català. A més a més, cap d'ambdues administracions durant aquest termini no ha potenciat, al més mínim, els programes de normalització sorgits dels centres, els quals són fruit de la bona voluntat del professorat.

Aquesta manca de previsió és molt greu; va en detriment de les justes aspiracions normalitzadores del nostre poble. Hem de denunciar que no hi ha hagut voluntat política dels dos caps responsables que tenen nom i llinatges, per fer l'esforç que la situació requeria; i ara ens trobam, quan el mecanisme ja és en marxa, que durant tot el temps fixat per a posar els fonaments no s'ha fet res i, corrents, es passa a la paròdia de donar per bones totes les sol·licituds d'habilitació presentades. Aquesta situació,

encorajada pel MEC, ha estat negada per a la resta d'especialitats; amb això veim quina importància dóna el Govern central a segons quines lleis...

L'STEI entén la complicada situació a què s'ha arribat, davant la qual vol fer les reclamacions següents:

1. Que la Conselleria publiqui els requisits necessaris per a l'habilitació transitòria.

2. Que les sol·licituds d'habilitació que es donin siguin per un any renovable, tot complint les següents condicions:

a) Serà renovable durant el segon any, si durant el primer el professor sol·licitant s'ha matriculat a reciclatge o han passat algunes assignatures als exàmens lliures¹.

b) Renovació per al 3r, si han aprovat, com a mínim, les assignatures de 1r.

c) Renovable el 4t, si tenen aprovat el segon.

3. Que aquestes habilitacions presentades al MEC a l'empar de la seva suposada circular -no va segellada ni signada- només tingui efectes d'habilitació per a preescolar, cicle inicial i mitjà, tal com expressament s'hi reflecteix.

4. Que ambdues administracions assumeixin la seva responsabilitat que els assigna la Llei de Normalització Lingüística i concloguin de manera eficient el reciclatge prescrit. La millor manera seria fent uns cursos intensius durant l'horari lectiu -any sabàtic o reducció de jorna-

da- com una de tantes altres especialitats (música, educació física, anglès i francès...).

No volem acabar sense recordar que un altre tema: el disseny curricular bàsic de català -competència de la Conselleria- duu camí de convertir-se amb el mateix desgavell de les habilitacions transitòries.

(1) Els quals només foren convocats després de la denúncia feta a l'Editorial de PISSARRA, núm 53.

Llibreria Jaume de Montsó

"Tot llibre té per
col.laborador al
seu lector."

Maurice Barnes

Papa Joan XXIII, 1er B.
Geranis Centre
07002 Palma
Tel. 72 19 31

Llibreria General
Especialitzada en Filosofia,
Textos d'EGB, FP, BUP i Escacs

Carta a la Consellera de Cultura, Educació i Esports

Sr. Director de PISSARRA , li pregam la publicació d'aquesta carta

Sra. Consellera:

Els qui ens veiem obligats sovintejar la seva Conselleria ens trobam sorpresos davant la renovació cadencial de les obres pictòriques que serveixen d'épatant teló de fons d'aquesta institució.

No entrarem a discutir el valor pictòric intrínsec, ja que hom coneix les estratègies del màrqueting que té el sector. Si hem de guiar-nos, però, pel que costen a l'erari públic, ben segur que són de primera línia.

Suposam que aquesta inversió, a la llarga, és important per a proveir-se d'una pinacoteca pública. Ha pensat, però, que tal com ho han organitzat li treuen la major rendibilitat?. Ben segur que deixar dins un soterrani els quadres reemplaçats -ben conservats?- no resulta del tot rendible.

Tots preocupats pel patrimoni comú, li suggeriríem de fer una cosa ben simple: acostar la pintura actual i llurs autors als nostres estudiants mitjançant exposicions itinerants dels quadres rellevants, que romanen a les fosques, a tots els centres escolars que ho sol.licitin.

Així, el nostre Govern no presentaria uns tics, propis dels nous rics, que compren art pel simple fet que *fa bo*, sinó que compliria una important funció educativa que no és a l'abast de les escoles i instituts de les Illes.

Per altra banda, ha pensat si no caldria -si és que han de continuar aquestes més que milionàries compres- diversifi-

car-ne els autors? Potser que ara hom coixegi massa d'una mateixa cama.

Tot recordant la importància de l'educació estètica arreu dels cicles educatius, esperem que ben aviat puguem veure aquestes exposicions itinerants, també obertes a la col.lectivitat. I si no, que aquests quadres rellevants siguin oferts en dipòsit als centres que es comprometin al seu manteniment.

Un grup de professors

SUPER PLANAR
25 PULGADAS

PANTALLA BLACK MATRIX
ANTIRREFLEJOS

THOMSON

Activitat teatral als centres

Als actuals plans d'estudis no hi és contemplada l'activitat teatral com a matèria específica. Sí existeix, als programes de literatura, la inclusió d'autors teatrals i, per això, durant el curs, es desenvolupen lectures parcials o totals d'algunes de les seves obres, sense que gairebé mai s'arribi a la seva posada en escena, tret de casos de voluntarisme d'alguns docents, que no necessàriament estan preparats per desplegar aquesta tasca.

Tenint en compte això, és fàcil de comprendre la dificultat que comporta plantejar l'experiència teatral a un centre, encara que particularment, parlo des d'una situació privilegiada, ja que jo puc desenvolupar-la, això sí, com a activitat extraescolar.

Crec que el teatre hauria d'esser present a totes les etapes escolars amb plantejaments adequats a cadascuna a l'edat i capacitat dels alumnes. Així, a l'educació primària hauria de posseir un marcat caràcter lúdic que afavorís un procés d'iniciació i degustació, tot evitant el *numeret* de final de curs, al qual els infants, més que gaudir, sofreixen mentre els pares comparen.

Al primer cicle de secundària s'hauria de fomentar la lectura de texts més o menys simples; la representació s'entendria com un complement de la seva formació, ja que afavoreix la seva relació de grup, pot ajudar a canviar els comportaments, l'alumne es diverteix, però a més a més col·labora en l'elaboració del vestuari, decorat, etc.

A la resta de secundària, l'activitat teatral serviria per a augmentar els coneixements teòrics adquirits, però també per a desenvolupar el nivell d'autoconfiança personal en treballar aspectes tonals i gestuals i fer l'actuació davant el públic, permetria a l'alumne de comprendre *des de dedins* el complex món i les dificultats que envolten la posada en escena d'una obra teatral, la qual cosa els ajudaria a valorar, amb major coneixement de causa, les interpretacions teatrals que puguin contemplar.

Així doncs, cal partir de dues premisses fonamentals:

- a) Escassa incidència de l'activitat teatral als centres escolars.
- b) Manca de preparació específica de la major part dels docents que impulsen aquesta tasca, que parteixen del seu propi plaer i il·lusió però que no compten, generalment, amb els coneixements i mitjans adequats.

La meva relació amb el món del teatre prové de les meves experiències al teatre universitari de Valladolid. Allà es va tramar una passió i un treball que després he seguit impulsant en realitzar cursets amb diferents directores i grups teatrals de l'Illa.

A partir d'ací, ha dirigit grups d'alumnes d'EGB i també de BUP i FP, nivells, aquests darrers, amb els quals m'agrada més de treballar.

Vaig triar per a interpretar, tant obres clàssiques com contemporànies i, quan la imaginació i el treball ho permetien, creacions col·lectives dels membres del grup teatral.

Vaig procurar eliminar el tema de la representació final de curs, com a objectiu prioritari, potenciant la idea que el fonamental és lluitar per crear una petita infraestructura, treballar i gaudir al llarg de tot l'any, possibilitar l'intercanvi d'experiències amb altres grups i no necessàriament en un marc competitiu com les jornades organitzades pel CIM.

Una experiència teatral passa a passa

En primer lloc, es va comunicar a tots els alumnes del centre que podien participar en un grup teatral. Quatre al.lotes i quatre al.lots s'hi apuntaren, cosa sorprenent, ja que el més habitual és una proporció d'un al.lot per cada deu al.lotes.

Durant els primers dies vàrem realitzar **exercicis de veu**, treballant el sil·labeig, la tècnica de respiració, ajudes vocals mitjançant l'utilització del diafragma, potenciació dels sons sense forçar la gola i les cordes vocals, etc; **la improvisació** recolzada per exercicis d'expressió corporal i jocs de moviments; **la lectura en grup**, tot això encaminat a esbrinar quines eren les seves possibilitats.

Un segon pas, quasi simultani a l'anterior, consistí en el lliurament d'obres de teatre als alumnes perquè fossin llegides a casa seva. Els autors eren diversos, des de teatre clàssic grec fins a Molière, Ibsen, Ionesco, Lorca...

Després varen començar la lectura d'aquelles obres que vaig considerar les més apropiades per adequar-se el nombre de personatges-actors, el seu contingut i interès.

El text seleccionat fou *El laberinto de cristal* d'Alberto Plon, autor novell guanyador d'un premi recent.

A continuació es va procedir al repartiment de papers. Només hi havia cinc personatges, per la qual cosa algun dels actors hauria de quedar-se sense. Aquest és sempre un moment molt delicat, cal procurar que ningú se senti ferit. En aquest cas concret, vaig preparar una obra alternativa *Palabras* de Samuel Beckett per a la resta, aprofitava el seu recent òbit, després de parlar amb la professora de literatura per a dedicar-li un seminari als diversos cursos.

Ja no teníem una obra, sinó dues. Cada any em passa igual.

Començarem els assaigs. La memorització del text es va convertir, com sempre, en el cavall de batalla, doncs, generalment, no es compleixen els terminis acordats.

Era convenient de fer-los comprendre que sense aquest requisit no podien continuar.

Després varen treballar els personatges, els seus caràcters, moviments per a donar-los vida, etc. No era molt difícil, ja que l'obra plantejava els problemes d'uns joves, els actors aportaven idees que jo retocava. Ja érem en marxa i podíem veure com anava prenent forma.

Haviem de començar a treballar el decorat. Aquest fou el següent pas. És convenient de cercar qualche cosa senzilla i útil, puix que normalment no es disposa ni de temps ni de mitjans suficients. Vàrem construir un decorat a base de bastiments, atès el caràcter oníric, de records i solitud que tenia el text. Aconseguírem al centre: bastiments, taulons, un parell d'escalles... Creàrem un espai escènic que vàrem

moure fins a obtenir un resultat atractiu i funcional.

El vestuari era molt senzill, tots portàvem un jersei i uns texans; el maquillatge va esser molt cuidat perquè la llum no restàs expressió als esguards.

El tema llum i so presenta sovint dificultats per manca de mitjans i doblers. Vàrem emprar un focus aquí, un altre allà per sortir del pas. Com a fons musical empràrem l'enregistrament de *New-Age*.

Tan sols restava ensamblar-ho i fer-ne el muntatge.

Els havíem gaudit i jo encara més. No m'importava que agradàs o no, encara que per als actors, la representació era important, per això vaig quedar-ne sorprès davant el resultat.

Es varen fer vuit o nou representacions en públic. No sé si el treball era bo o no, però enguany els mateixos alumnes han volgut tornar a repetir l'experiència.

Intenta-ho al teu centre i, si no en saps, demana, cerca o inventa-t'ho.

Juan Rodríguez Recio

L'ensenyament de la nostra llengua i cultura a les illes Pitiüses: crònica d'una situació colonial

Aprofitant l'avinentsa de la celebració a Eivissa de les festes populars Pompeu Fabra i considerant que l'ús emblemàtic de les paraules *normalització lingüística* ha estat i està profusament utilitzat darrerament a la propaganda institucional de l'Administració Autònoma de les Illes Balears, com a professor d'EGB, he pensat que potser és un moment molt oportú per exposar les reivindicacions que, pel que fa a la normalització lingüística a l'ensenyament, circulen des de fa temps als àmbits docents de les Pitiüses, preocupats pel futur del català; anem-hi.

Qualsevol observador que conegui mínimament el món educatiu de les Pitiüses, sap perfectament que una gran part de les escoles d'aquestes illes no compleixen la normativa que regula l'ensenyament de la llengua i cultura catalanes -amb especial atenció a les Balears- als centres d'EGB (quatre hores setmanals a preescolar, cicle inicial i cicle mitjà i tres hores al cicle superior).

Aquesta greu irregularitat ja havia estat denunciada des de l'any 1979, abans de l'aprovació de la Llei de Normalització Lingüística, quan la normativa establí tres hores obligatòries a cada curs (Escola d'Estiu d'Eivissa i Formentera, Associació Pitiüsa per a la Renovació Pedagògica, Institut d'Estudis Eivissencs, el llibre *Bilingüisme?, Normalització?, Dades sobre el conflicte lingüístic a l'illa d'Eivissa...*).

Però ha estat arran de la promulgació de la Llei de Normalització Lingüística, abril de 1986, que les denúncies públiques han estat més

nombroses, completes i concretes: comunicats del CEP d'Eivissa («Carta oberta a la Consellera de Cultura», *La Prensa de Ibiza*, 9 de juny de 1989), programes dels sindicats (*Eleccions Sindicals de 1987* i altres comunicats), manifestos de la Nit de Sant Joan de l'Institut d'Estudis Eivissencs, l'entitat cívica i cultural més important de l'illa (especialment els de 1987, 1988 i 1989), informes oficials denunciant l'incompliment de la normativa, presentats a la Inspecció Tècnica de la Delegació del MEC de les Pitiüses, per part del seminari de Llengua i Literatura Catalanes de l'Institut de Batxillerat Blanca Dona d'Eivissa, els quals es basen en enquestes fetes als alumnes de primer de BUP (Memòria del Seminari dels anys 1987, 1988 i 1989), articles i cartes al director a la premsa pitiüsa («El viacrucis de l'ensenyament del català a Eivissa», *La Prensa de Ibiza*, 23 de maig de 1989; «Comencem pels fonaments: l'ensenyament del català a les Illes Pitiüses» -aquest signat per més de 60 mestres- *La Prensa de Ibiza*, 26 de gener de 1990); informacions i reportatges (Roda de Premsa de la campanya: «Competències d'Educació, ja!», *La Prensa de Ibiza*, 21 d'abril de 1989; «El Centro de Profesores pide la mitad de las clases en catalán», *Diario de Ibiza*, 9 de juny de 1.989), enquesta realitzada pel Servei de Normalització Lingüística de l'Ajuntament d'Eivissa entre les escoles del seu municipi confirmant l'incompliment (*Diario de Ibiza* i *La Prensa de Ibiza*, 7 de febrer de 1.990), preguntes als parlaments balear i espanyol (Enric Ribas i Paula Guillem). A més a més, vint-i-cinc centres d'EGB i EEMM d'Eivissa i Formentera per acord dels seus claustres i/o Consells escolars s'han adherit a una carta

que ha enviat el Seminari de Didàctica de la Llengua Catalana del Centre de Professors d'Eivissa a Maria Antònia Munar i Andreu Crespi, Consellera d'Educació i Cultura del Govern Balear i Director Provincial del MEC respectivament, en la qual, després de denunciar la situació i de recordar les responsabilitats de l'Administració educativa quant a garantir l'ensenyament de la nostra llengua i cultura, es demana que es prenguin les mesures necessàries pel compliment de la normativa entre d'altres decisions que contribueixin a la normalització cultural i lingüística en les nostres escoles (*La Prensa de Ibiza*, i *Diario de Ibiza*, 7 d'abril de 1.990), carta que avalava també l'Ajuntament d'Eivissa i que va provocar al dia següent un editorial del *Diario de Ibiza*, el qual, a més de mostrar-se favorable a les reivindicacions, aprofundia en la qüestió. I encara darrerament en el marc d'unes «Jornades per a l'ensenyament del català» celebrades a la ciutat d'Eivissa, a una taula rodona sobre el tema -amb la participació de directors de diversos centres d'ensenyament de les Pitiüses, de la responsable de la «Campanya de Normalització Lingüística», Aina Moll, i del professor de Pedagogia de l'Escola Universitària del Professorat d'EGB, Jaume Oliver, encara que amb l'absència de sociolingüistes - no sols es confirmava el greu incompliment de la normativa a les Pitiüses, sinó que, a més a més, es va concloure que manca voluntat política per normalitzar la nostra llengua i cultura a l'escola. Un altre col.loqui realitzat en un programa de ràdio local amb uns altres participants conclouia exactament el mateix.

I tot això pel que fa a les reivindicacions i protestes públiques, perquè també n'hi ha hagut que no han arribat als mitjans de comunicació, com per exemple, l'acord del Claustre del Col.legi Públic l'Urgell, el curs passat, demanant a la Direcció del MEC a les Balears que apliqués la Llei de Normalització Lingüística pel

que feia a l'aspecte del reciclatge del professorat o la resposta de la Consellera d'Educació i Cultura a la pregunta de la diputada d'ENE, Paula Guillem, en la qual després d'afirmar el seu coneixement de l'escandalós incompliment i de la manca de professorat preparat, assenyalava que la transferència de competències en matèria educativa seria la solució més plausible al problema.

De tota manera, sembla que tanta protesta no ha servit al darrer curs escolar per quasi res. El passat curs escolar s'ha continuat incomplint la normativa en una bona part dels centres d'EGB de les Pitiüses. Les xifres més optimistes que circulen parlen d'un 50% d'escoles on el català no té els mínims exigits per la Llei, i fins i tot, han sortit en algun reportatge el nom dels col.legis on l'incompliment ha estat més greu (*La Prensa de Ibiza*, 3 de novembre de 1.989). Les úniques respostes positives han estat les «Jornades per a l'ensenyament del català» organitzades per la Llibreria Hipèrbol, l'Ajuntament d'Eivissa, Consell Insular d'Eivissa i Formentera i el CEP d'Eivissa, a més que a la nova adscripció del professorat -feta a finals del curs 89-90 - es reserven la meitat de les places de cycle inicial i mitjà, a professors *bil·lingües*. Està per veure's encara l'eficàcia d'aquesta mesura que deixarà la meitat dels nens i nenes de cycle inicial i cycle mitjà, amb un professorat que, teòricament, excepte en les hores de català, serà monolingüe espanyol.

L'incompliment es deu, en gran part, a la incompetència d'un sector del professorat d'EGB en matèria de Llengua i Cultura catalanes. Hi ha molts de professors vinguts de comunitats autònomes no catalanoparlants, que no han fet cap curs de reciclatge, moltes vegades a causa d'una actitud de menyspreu per la cultura i la llengua de les Pitiüses. En alguns casos, més que de menyspreu, podrien

parlar d'intolerància cap als catalanoparlants i les lleis de les Balears -actitud relacionada amb el títol d'aquest article-. Això és el que es desprèn d'una comunicació del claustre del Col·legi Públic Blanca Dona a diverses institucions de l'illa, l'any 1.988 -signada pel seu director, Miguel Jiménez Sola- a la qual, després de sol·licitar que les informacions al centre s'enviïn en espanyol i català (en compliment d'una suposada legalitat) amenaça que *se acudirá a instancias superiores en caso de que esta solicitud no sea atendida satisfactoriamente*. D'altra banda, i en honor a la justícia i a la veritat, he d'esmentar els companys que, no sols respecten sinó que, a més a més, s'han preocupat d'aprendre la nostra llengua i integrar-se en la societat insular.

Però, sobre tot, aquesta situació es deu a la manca de voluntat de la Direcció Provincial del MEC, atès que el servei i personal de la Inspecció Educativa, que és qui té el poder de supervisió i d'ordenar la rectificació de les il·legalitats als centres d'EGB, depèn d'aquest organisme i no del Govern Balear.

Les preguntes obligades que seguirien a aquestes afirmacions serien:

- Què en pensem fer els responsables de la Direcció Provincial del MEC i de la Conselleria d'Educació i Cultura -que sí té competències quant al reciclatge del professorat- al respecte?

- Per què no s'acompleix la Llei de Normalització Lingüística en el tema del reciclatge del català, quan l'articulat que regula aquest punt no pot ésser-hi més clar?

- Com es pot ensenyar en condicions acceptables (no diguem normalitzar, això seria tota una altra història), la llengua i cultura pròpia de les Pitiüses -i cal entendre cultura en el seu sentit més ampli, des de les manifestacions

de cultura popular fins a l'estudi i debat de la problemàtica de la insularitat, passant pels interessos econòmics i ecològics de les Pitiüses i resta de les Balears- si no se'ls exigeix als professors, que vénen o han vingut d'altres comunitats autònomes, que no saben el català?.

- Per què la Inspecció Educativa no compleix amb el seu deure d'exigir el compliment de la normativa en aquelles escoles on hi ha suficient professorat preparat, i nomenar-ne on no n'hi ha?.

- Com es pot fer el model trilingüe, segons el model de la Conselleria d'Educació i Cultura si no es té el mínim de personal preparat i no hi ha un pla de formació?.

Collegio Publico
Blancadona
Avenida Oribel
Tel 31-668
IBIZA

Ibiza, 2 de Mayo de 1988

El Claustro del Colegio Público Blanca Dona,
atendiendo a la legislación vigente sobre Bilingüismo
en la Comunidad Autónoma de Baleares,

SOLICITA,
que todas las comunicaciones dirigidas al
centro, sean admitidas en las dos lenguas oficiales de
la Comunidad castellano y catalán.
En caso de que la solicitud no fuese atendida en
satisfactoriamente, recurriría a organismos superiores.

Atentamente.-

EL PRESIDENTE DEL CLAUSTRU.-

Allò més lògic amb la lletra de la Llei de Normalització Lingüística i de l'Estatut d'Autonomia seria exigir el domini de la nostra llengua i cultura, així com la seva veritable promoció a l'ensenyament, a tots els professors d'EGB que vinguin a les nostres Illes. Aquesta qüestió tan òbvia, però, ni tal sols es fa realitat a les promocions que, de 1986 ençà, han aprovat les oposicions al Cos de Professors d'EGB a les Balears i que estan obligats per la pròpia lletra del BOE, a assistir als cursos que organitza el Ministeri per a aquells opositors aprovats, que no hagin superat la prova de Llengua Catalana i Cultura de les Illes Balears.

Mentrestant, haurem de veure com als nens castellanoparlants se'ls priva d'un instrument importantíssim per a la seva integració dins la societat balear, i que, a més a més, els serà imprescindible pel seu futur professional - el percentatge de classes en català als instituts i universitats dels Països Catalans ja és considerable -, haurem de veure també, com els nens i nenes catalanoparlants són sotmesos des de preescolar i cycle inicial a processos d'immersió a l'espanyol, sense cap projecte pedagògic que l'avalí (al contrari dels projectes d'immersió que es fan en català a Mallorca, la Catalunya Central o el País Valencià, on hi ha un seguiment pedagògic i tots els mestres entenen i parlen la llengua o llengües dels alumnes).

Fins fa un parell d'anys, per exemple, la majoria de mestres de les escoles unitàries d'Eivissa eren de parla espanyola, quan gairebé la totalitat de l'alumnat eren de parla catalana, situació que explica que s'hagin donat casos, tan impropis a l'Europa del segle XX, com aquest: a l'Escola de Buscastell, al terme municipal de Sant Antoni de Portmany, hi havia una nena que no parlava mai. Es pensaven que tenia una malaltia, passava -es va comprovar més tard, quan va venir una mestra mallorquina- que ni ella

entenia la seva mestra, ni la seva mestra l'entenia a ella. («Donde es posible que un maestro no entienda la lengua de sus alumnos», *La Prensa de Ibiza*, 7 de febrer de 1990, contraportada; «La nena que no parlava», *La Prensa de Ibiza*, 1 de febrer de 1990, secció d'opinió).

Per acabar, jo em pregunto si hi ha algun lloc al món, on es doni el fet que la població escolar d'un determinat poble, pugui triar entre tres escoles de països diferents i no hi hagi cap escola on es faci l'ensenyament en la llengua pròpia, oficial i parlada habitualment per la majoria de la població. Jo em tem que no, agrairia moltíssim que algú em demostrés el contrari; però és que això passa a Eivissa. Concretament, al municipi de Sant Josep hi ha escoles on es fa l'ensenyament en alemany, francès i castellà; de les darreres, a més, es pot triar entre escoles públiques i privades religioses. Escola eivissenca en llengua i continguts, cap.

Però el que sí que es dona en el món -i això ens aclariria millor la nostra trista situació- és que, a Suècia, nens catalanoparlants reben tot l'ensenyament en la seva llengua, sense anar a cap escola catalana, a càrrec del pressupost del Ministeri d'Educació Suec.

És aquest el tractament que es mereix la llengua pròpia de les Balears, com diu l'Estatut?.

És aquest el tractament que ens mereixem?.

Ferran PASTOR i BELDA

Nota: Els professors procedents d'altres comunitats autònomes de l'Estat Espanyol que no posseeixin un nivell suficient de comprensió oral i escrita de la llengua catalana estaran obligats a superar les proves dels dos primers nivells de reciclatge, dins un període de tres anys, comptats a partir de la seva presa de possessió», disposició adicional sisena).

TOT ROTUL

Gabinete de Rotulación
y Diseño

ROTULACIÓN POR ORDENADOR

- Panel modular, indicando ubicaciones generales dentro de un edificio.
- Rótulo en un marco o placa resaltando la imagen
- Rótulo sobresaliente con información en pictograma, aumentando la visibilidad del mensaje.
- Rotulación directa sobre puertas, cristales, etc.

Más de 100 modelos de alfabetos, pictogramas, colores, tamaños y nuestra avanzada tecnología nos permiten adaptarnos a su presupuesto.

CONSULTENOS Y LE FACILITAREMOS UNA MAS
AMPLIA INFORMACIÓN TEL. 20 96 97

TOT ROTUL

C./Tomas Luis de Victoria nº 4 PALMA 07009

ZUÁZAGA ART GRÀFIC, C.B.

OFFSET I TIPOGRAFIA

- * DISSENY GRÀFIC
- * IMPRESSOS COMERCIALS I PUBLICITARIS
- * CARTELLS - FULLETS
- * LLIBRES - REVISTES
- * CALENDARIS

C/. JAUME BALMES, 15
TEL. 27 45 35 - FAX 27 86 02
07005 PALMA DE MALLORCA

NOVETATS DESEMBRE

EDUCACIÓ D'ADULTS

Material Programa de Educación de Adultos

coedición MINISTERIO DE EDUCACIÓN Y CIENCIA/ PRENSA UNIVERSITARIA

IN-TRO. Material de lectura y escritura para Neoelectores. Palabras inversas y trabadas.

TRABAJAMOS CON PALABRAS. Material de apoyo para la reparación de palabras en alfabetización de adultos.

ALACENA

Prensa Universitaria

mita

Copiers & Assistant Balear, S.L.
N.I.F. B 07 4924 08

OFERTAS ESPECIALES AL COLECTIVO DE ENSEÑANZA DE FAX Y COPIADORA

INFORMACIÓN

DIRECCIÓN San Vicente de Paul 1
Teléfono 75 59 21
07010 PALMA DE MALLORCA

EQUIPO CONSULTOR INFORMÁTICO

**ORDENADORES, IMPRESORAS,
PROGRAMACIÓN,
FORMACIÓN Y CONSUMIBLES**

Avd. Conde Sallent, 13
Información Tl. 71 83 34 - 71 85 28

MÈTODES I MITJANS INSTRUCTIUS A UTILITZAR DINS L'AULA

Rosa Binimelis
Miquel Palou

D'ençà sobretot de la formulació de la Llei General d'Educació desenvolupada, només en part, durant els anys 70, és del tot freqüent al nostre entorn escolar l'ús de gran quantitat de terminologia relacionada no sols amb la didàctica de les distintes àrees o departaments, sinó amb la pròpia organització escolar.

Efectivament, en qualque ocasió gairebé tots els ensenyants hem tengut la necessitat de dur a terme qualque mena de **programació** o **disseny curricular** per diversos motius:

- * Elaboració del Pla Anual de Centre a partir i com a concreció del corresponent Projecte Educatiu de Centre (1)

- * Preparació de memòries didàctiques per a concursos i oposicions.

- * Disseny de la Programació d'Àrea, Departament, Seminari,...

- * Presentació a qualque Institució de propostes sobre innovació/investigació educatives.

- * etc.

Doncs bé, la revisió d'una mostra dels documents que han anat generant-se a algunes de les situacions que acabam d'esmentar, ens ofereix tot un glossari de termes -mètodes, estratègies, medis, mitjans, tècniques, objectius, metes, etc- utilitzats a diferents contextos. De la seva anàlisi es pot concloure:

a) Distints termes són utilitzats per tal de referir-se a un sol concepte.

b) Distints conceptes són tractats a partir d'un mateix terme.

c) Es donen interpretacions equívokes o poc precises d'una mateixa lectura, a causa de l'omissió d'alguns aspectes inherents a cada situació didàctica.

D'altra part, l'esperit del futur **Disseny Curricular Base** és prou clar en el sentit que haurem d'esser els propis ensenyants els responsables del seu vertader desenvolupament, a partir dels suggeriments oferits als distintos **Blocs de continguts** -quant a procediments, actituds, orientacions per a l'avaluació, etc- i, en definitiva, a partir de les nostres aportacions dins el marc del que han vingut a denominar-se **Segon i Tercer nivells de concreció** (2).

Per tot això, sembla oportú establir una certa homogeneïtat quant a l'ús de la terminologia bàsica adequada que possibiliti el màxim aprofitament de la gran quantitat de material didàctic que, de ben segur, haurem d'intercanviar els ensenyants en un futur immediat i per tal de dur a terme la Reforma. Al respecte, la bibliografia que recomanam al final pot ser útil per clarificar conceptes i, també, eficaç a l'hora de preparar el disseny d'una situació d'ensenyament-aprenentatge.

Un cop establerts els objectius que es pretenen dur a terme i que haurien de respondre a la qüestió de **QUE ENSENYAR?**, cal definir els instruments que ens permetin establir el **COM ENSENYAR?** i que són bàsicament:

- A) MÈTODES
- B) TÈCNIQUES
- C) MITJANS

Aquests tres conceptes considerats globalment, constitueixen el que s'anomena una

ESTRATÈGIA INSTRUCTIVA. Passarem tot seguit a la seva descripció.

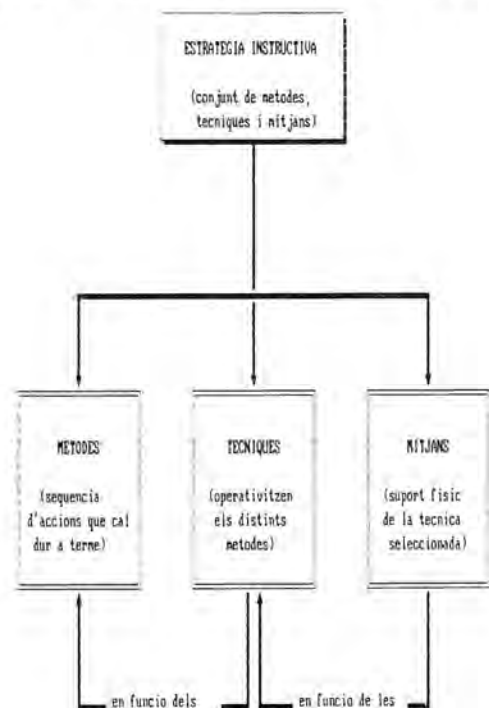
Per **mètode** entenem la seqüència general d'accions que configuren el "camí" que segueix el professor i que ha de possibilitar el procés instructiu. D'altra part, les **tècniques** són les distintes formes que permeten operativitzar un determinat mètode; conseqüentment, cal considerar-les en relació al mètode prèviament seleccionat. Els **mitjans** seran el suport físic que permetrà dur a terme les distintes tècniques. Cal aclarir que el terme "medios" utilitzat en castellà disposa d'una doble correspondència en la nostra llengua: el de mitjans al qual ens acabam de referir i el de **medis** que són els espais físics on es configura l'activitat d'ensenyament-aprenentatge. Malgrat tot, en algunes ocasions la frontera entre ambdós és qüestió de matisos.

Amb la intenció de sintetitzar les formes de treball escolar més freqüent dins l'aula, considerarem quatre mètodes que poden esser instrumentalitzats amb diverses tècniques. Per donar suport a tot això oferim una sèrie d'exem-

ples que es troben inserits al quadre que es presenta tot seguit.

Però el vertader problema es presenta a l'hora de decidir la **selecció dels mitjans didàctics**. Abans de tractar aquest punt, volem incidir en la clara relació existent entre una sèrie de mètodes -per exemple, els més representatius d'entre els que són utilitzats a les nostres aules- i les corresponents tècniques i mitjans, aquests dos lligats de forma particular en un contexto de situació instructiva; fent un símil parlariem de "software amb el seu corresponent hardware" (3).

METODES	TECNiques	MITJANS
ENSENYAMENT COL·LECTIU	llicio magistral filmacions audiovisuals	Flisaccs i altres derivats retroprojector i projector diapos. video, TV
ENSENYAMENT EN GRUP	debats phillips 66 treball d'idees	quions mobilitat facilitat redistribució a voluntat
ENSENYAMENT INDIVIDUALITZAT	ensenyament programat i/o assistit per ordinador	textos i material i-graf hard u soft interactiv video interactiu
METODE EXPERIENCIAL	treball de camp laboratori joc de rols	itineraris material laborat. aula entorn natural

El major interès pels mitjans el trobam en la dècada dels setanta, d'on parteixen una gran quantitat de propostes per ajudar als professors a realitzar-ne una adequada selecció. Amb anterioritat, el tema es tractat des de dues posicions clarament diferenciades: una és l'anomenada "pedagogia per objectius", molt teòrica, unidireccional i homogènia, donat que utilitza únicament els objectius com a punt de partida de la planificació; el model resulta de poca utilitat pràctica, perquè requereix una concreció exagerada -fins i tot en termes de

conducta- de tots i cada un dels objectius. A l'altre extrem es situaria la posició "**experien-
cialista**" que dona resposta a qüestions tan concretes com las de "còm utilitzar?" o "còm dur a terme?"; resulta útil per resoldre problemes puntuals, però es troba poc sistematitzada i per tant és de limitades possibilitats.

Per contra, els models sorgits més recentment barregen una major quantitat d'elements a considerar: característiques físiques dels mitjans (auditius, visuals, projectables, ...), factors de tipus pràctic (disponibilitat en el mercat, cost, versatilitat,...), grup destinatari (edat, condicionaments socials i familiars,...), relació amb els objectius didàctics i relació amb l'entorn considerat com el lloc on es realitzarà l'activitat educativa.

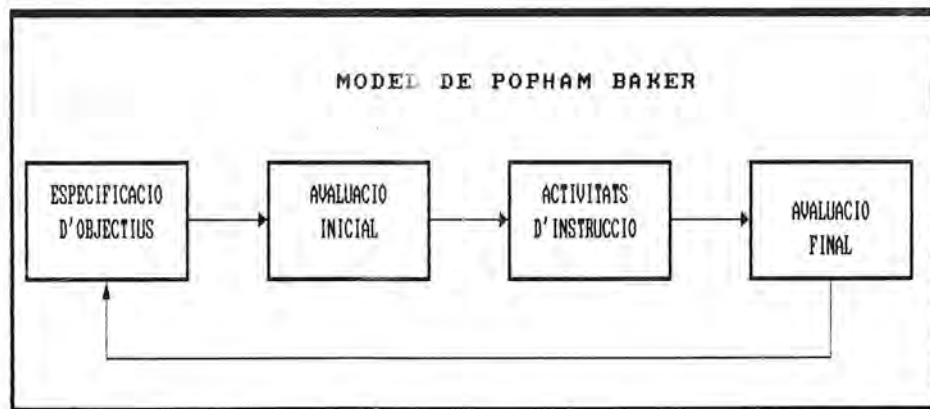
Els procediments emprats per a la selecció dels mitjans s'engloben dins dos tipus de models (4): el model basat en **matrius** i el basat en **fulls de respostes o algorismes**. Ambdós es diferencien d'entrada en la quantitat d'elements que tenen en compte a l'hora de seleccionar el mitjà o mitjans més adequats, resultant estratègies distintes i fins i tot distintes tipus de mitjans segons la perspectiva des de la qual aquests siguin considerats:

a) **generalista**; considera els mitjans en si mateixos amb unes característiques i atributs estructurals, és a dir, com a simples auxiliars de l'ensenyament.

b) **relacional**; aquí els mitjans passen a integrar-se activament en el procés instructiu i d'aprenentatge i per tant els trobam relacionats

amb els distints elements que hi intervenen, especialment dos: **OBJECTIUS** i **MÈTODES**. L'esquema que presentam tot seguit pot ajudar l'explicació (5).

D'acord amb aquesta concepció relacional de mitjà educatiu, consideram que els models que relacionen els mitjans amb els mètodes resulten els més complets, tenint en compte que en l'elecció del mètode ja resten inclosos elements tals com: edat dels alumnes i llur maduració psicoevolutiva, tipus d'entorn on es desenvoluparà el procés d'ensenyança-aprenentatge, principis psicopedagògics, continguts a desenvolupar, etc. D'altra part, cal no oblidar que les estratègies instructives -conjunt de mètodes, tècniques i mitjans- es corresponen a distintes situacions d'aprenentatge segons les característiques particulars dels alumnes, les metes -enunciats generals de les inten-

cions educatives- i els objectius a aconseguir entesos com la concreció successiva d'aquestes metes.

Així doncs, l'eficàcia dels mitjans sols pot ser concebuda en relació als nombrosos elements que intervénen en el procés d'instrucció.

A part, cal considerar altres factors que indubtablement condicionen el professor a l'hora de seleccionar-los: coneixements i creènces personals en relació als avantatges i desavantatges del seu ús i d'altres de caire pràctic: disponibilitat i possibilitats d'accés al propi centre, cost, facilitat d'esser utilitzats, etc. Però de tot això ja en parlarem en una propera ocasió.

Per saber més:

- * COLOM, A.J.; SUREDA, J. y SALINAS, J.(1988): *Tecnología y Medios Educativos*, Serie EDUCACION Y FUTURO nº 3, Madrid, Cincel.
- * ZABALZA, M.(1987): *Diseño y Desarrollo Curricular*, Madrid, Narcea.

Referències

- (1) ANTUNEZ, S. (1989): *El Projecte Educatiu de Centre*, Barcelona, Graó, pág.11.
- (2) COLL, C. (1989): *Marc Curricular per a l'Ensenyament Obligatori*, Generalitat de Catalunya-Departament d'Ensenyament, Barcelona, pág. 32.
- (3) HEIDT, E.(1978): *Instructional media and the individual learner*, Londres, Kogan Page.
- (4) COLOM, A.J.; SUREDA, J. y SALINAS, J. (1988): *Tecnología y Medios Didácticos*, Serie Educación y Futuro Nº 3, Madrid, Cincel, pág. 47.
- (5) BLAZQUEZ, F. y otros (1983): *Didáctica general*, Madrid, Anaya. pág. 32.

Embat

llibres

ESPECIALITZADA AMB PEDAGOGIA
I PSICOLOGIA.

Pge. Part. Papa Joan XXIII, n.º 5-E
Centre Comercial «Los Geranios»
07002 Palma de Mallorca Tel. 71 33 50

Keekae

MODA JUVENIL

Nuestra moda es tu estilo

P. Dezcallar i Net, 6

LA PALMESANA

PEDRÓ AMENGUAL VICH
PAPELERIA RECLAMOS

OBJETOS DE ESCRITORIO y
ARTICULOS PARA REGALO

Avda. Alejandro Rosselló, 36

Teléf. 46 06 39 - PALMA

Mascaró
Salón de Peluquería

Paseo Mallorca, 14-A-Entlo
Tel 72 72 88
Avda. Juan Ordinas, 6-3
(Edif. Central)
Tel 20 42 06

Calle Aragón 24 Entlo
Tel 46 23 78
C. Pedro Llobera, 8
Tel 27 15 03
Paseo Marítimo, 28
Tel 23 28 26

PALMA DE MALLORCA

Gran especialidad en recogidos
y melenas fantasía
Maquillaje gratuito
Visítanos en Navidad

IBERIA. Reservas Automáticas.

TRANSMEDITERRÁNEA.
Tarifas Oficiales.

VUELOS CHARTERS.

TARIFAS AÉREAS ESPECIALES.

RESERVAS HOTELES.

ALQUILER DE COCHES.

VIAJES ORGANIZADOS.

PUENTES Y FINES DE SEMANA

VIAJES COLECTIVOS EMPRESAS,
GRUPOS Y COLEGIOS.

ENTREGA BILLETES Y
DOCUMENTACIÓN A DOMICILIO.

ESPECIALISTAS EN GALICIA
Disponemos de charter Semanal.
Precios y con condiciones especiales.

CHARTER ESPECIAL SEMANA SANTA.

Avda. Conde Sallent, 9, Bajos.,

07003 PALMA DE MALLORCA

TELEF. 72 30 15 / 71 44 26 / 71 37 68

MOLTS D'ANYS

**CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I ESPORTS
GOVERN BALEAR**